

שלום לכולם. השיעור הזה מוקדש לעילוי נשמתה של הילדה הקטנה, אביגיל ויווין, בת דן ואורלי רחל, ומכאן אנו מאחלים רפואה שלמה לכל חולי עמו ישראל, ושנשמע רק בשורות טובות מכאן והלאה ושנדע להתחזק.

בלימוד הקודם ובלימוד האחרון, למדנו את הרצף הזה של מדרשים בפרשה, פרק ל"ט במדרש בראשית רבה -סעיפים ד' עד ו' – והתמקדנו על: "אמר לו הקדוש ברוך הוא לאברהם: 'אֵהְבֶנְךָ צְדָק וְתִשְׁנֵא רִשְׁע, עַל כֵּן מִשְׁחָךְ אֱלֹהִים אֱלֹהֶיךָ שֶׁמֶן שִׁשּׁוֹן מִחֲבֵרְךָ" - כאשר זה הפסוק לקוח מתהילים מ"ה, כאשר מסתיימת הדרשה כך: "מה הוא 'מחברך'? מנוח ועד אצלך עשרה דורות, לא דיברתי עם אחד מהם אלא עמך". אמרנו, הפסוק הוא חשוב מאוד, הוא גם ידוע מאוד בגלל הפיוט ששרים בשבת עם "שמן ששון מחברך" לגבי רבי שמעון בר יוחאי. אבל מה הקשר בין הפסוק המצוטט לבין הדבר שנאמר? וגם, מה גם שהפסוק שם: "אהבת צדק ותשנא רשע". ברור מאליו. אני חושב שכולנו, כמו שהסברנו, אוהבים את הצדק, מקווה גם ששונאים רשע. אז מה פה היה העניין ולמה זה מאפיין את העשרה דורות? מה קשור כאן לעשרה דורות?

הסברנו את מה שמופיע עדיין על הלוח, עוד משבוע שעבר. ראשי התיבות של שבעה שמות שבין שם לאברהם מתוך עשרה הדורות האלה הם: "תשנא רשע". אני מזכיר לכם, כל תהילים מ"ה, כל המזמור הזה, מוקדש מהתחלה ועד הסוף לאברהם אבינו. ולמעשה המדרשים שיש לנו בראשית רבה בפרק ל"ט, הם ממש עושים שימוש שוב ושוב פסוקים מתוך הפרק הזה. הלימוד הזה איפשר לנו, בין השאר, להציג כלי, במקרה זה נוטריקון, ראשי תיבות, והדגמנו את האופן שבו רואה הדרשן ומעמיק שוב ושוב בתוך השמות האלה כמח שהם כתובים לפנינו, ראיית הכתוב.

אתם זוכרים וודאי שהיו שני חריגים הלוא הם פלג ואברם-אברהם. ובאמצעותם, משל החבל, אשר הופיע במדרש התברר כמייצג או מצייר את שרשרת הדורות, אשר שני קצותיו הם פלג ואברם.

עכשיו אנו מגיעים למדרש אחר בהמשך אותו פרק, בסעיף י', רק הערה קטנה: סעיפים אלה, אוסף המדרשים המובא לפנינו, מישהו ערך אותם ומישהו סימן אותם א', ד', י'...

רְבִי בְּרַכְיָה בְּשֵׁם רַבִּי נַחֲמִיָּה אָמַר: לְמַלְךָ שֶׁהָיָה עוֹבֵר מִמְּקוֹם לְמְקוֹם וְנִפְלָה מִרְגְּלִית מֵעַל רֹאשׁוֹ, עָמַד הַמֶּלֶךְ וְהֶעֱמִיד פְּמִלְיָא שְׁלוֹ שָׁם וְעָשָׂה צְבוּרִים וְהִבִּיא מְכַבְּרוֹת וְכָבַר אֶת הָרֹאשׁוֹנָה וְלֹא מִצָּא, הַשְּׁנִי וְלֹא מִצָּא, וּבִשְׁלִישִׁית מִצָּאָהּ, אָמְרוּ מִצָּא הַמֶּלֶךְ מִרְגְּלִית שְׁלוֹ. כֶּה אָמַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, מֵה צָרָךְ הָיָה לִי לִיחֹס שָׁם, אֲרַפְכֶּשֶׁד, שְׁלַח, עֵבֶר, פֶּלֶג, רְעוּ, שְׂרוּג, נַחֹר, תָּרַח, אֶלָּא בְּשִׁבְלֶךָ - (נחמיה ט, ח): וּמִצָּאתְ אֶת לְבָבוֹ נֶאֱמַן לְפָנֶיךָ. כֶּה אָמַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְדוֹד, מֵה צָרָךְ הָיָה לִי לִיחֹס פָּרֶץ, חֲצָרוֹן, רָם, עֲמִינְדָב, נַחֲשׁוֹן, שְׁלִמּוֹן, בְּעַז, עוֹבֵד, יִשִּׁי, דָּוִד, לֹא בְּשִׁבְלֶךָ, (תהלים פ"ט, כ"א): מִצָּאתִי דָוִד עֲבָדִי בְּשֶׁמֶן קִדְשֵׁי מִשְׁחָתַי.

"רבי ברכיה בשם רבי נחמיה אמר: למלך", כלומר, משל למלך, "שהיה עובר ממקום למקום ונפלה מרגלית מעל ראשו. עמד המלך והעמיד פמליה שלו שם, ועשה ציבורים והביא מְכַבְּרוֹת (מסננת, נפה), " וְכִבְּרֵי" - סינן, ניפה - "את הראשונה ולא מצא, השני ולא מצא, ובשלישית מצאה". מי מצאה? המלך מצא את המרגלית. אני יודע שהמילים קצת קשות כאן, אנחנו נסביר אותם, עוד מעט. "אמרו: מצא המלך מרגלית שלו. כך אמר הקדוש ברוך הוא: מה צורך היה לי לייחס שם, ארפכשד, שלח, עבר, פלג, רעו, שרוג, נחור, תרח? אלא בשבילך". מי זה בשבילך? בשביל אברהם. ואז הוא מצטט את הפסוק מנחמיה שאנחנו אומרים כל בוקר בשחרית: "ומצאת את לבבו נאמן לפניך". וחותם המדרש: "ככה אמר הקדוש ברוך הוא לדוד: מה צורך היה לי לייחס פרץ, חצרון, רם, עמינדב, נחשון, שלמון, בועז, עובד, ישי, דוד? לא בשבילך?" כלומר, לדוד. במיכה זה... ועל זה נאמר: "מצאתי דוד עבדי, בשמן קודשי משחתי".

עכשיו אני שואל מיד שאלה ברמה ספרותית: מה הוא הפועל שחוזר הכי הרבה בתוך המדרש הזה? בבקשה, כן? נכון: "הפועל מצא". מדובר פה על הקדוש ברוך הוא, שלמעשה בפעם אחת נאמר עליו "שהוא מצא את לבבו של אברהם נאמן לפניו, ובפעם השנייה "מצאתי דוד עבדי", שפסוק זה לקוח מתהילים. זאת אומרת, הוא מוצא. מה... מה זה? לפי מה שאני יודע, עוד פעם, רוב הסיכויים שאתם מסכימים איתי, הקדוש ברוך הוא בדרך כלל הוא ברא את העולם, הוא שופט כל העולם, ובדרך כלל הוא לא מחפש כל כך, כי זה משהו ברא... כך שנראה שהדרשן הוא מאוד רוצה לדייק לנו איזה דבר מה.

אז נצטרך להתמודד, אם תרצו בשפה הנוכחית, עם בעיה תיאולוגית, כביכול משהו קורה למרגלית, במקרה זה, אברהם, במדרש, קורה משהו שהוא... הוא נמצא באיזה מקום שהוא מחפש. מחפש את מה? מה הוא מצליח למצוא? זה מאוד מעניין. עכשיו, אנחנו נקרא באופן צמוד את המדרש, ראשית, ברשותכם, כדי להבהיר את המילים. ובכן, חשוב: רבי ברכיה אומר משל אבל הוא לא אומר דרך אגב את המילה משל. "למלך שהיה עובר ממקום למקום?" אנחנו כבר ראינו למעשה שאברהם הוא עובר ממקום למקום. זה ה"לך לך" של אברהם: הוא הכוח שלו, העוצמה שלו, שהוא עובר ממקום למקום. אנחנו רואים את האיכות שלו, כמו המדרש המפורסם, שלמעשה משווים את אברהם לצלוחית של שמן, של שמן יקר מאוד. ומתי אנו יודעים שבאמת שמן יקר ערך בפנים? כאשר הצלוחית בתנועה. כי אז הריח יוצא, ואנחנו אומרים: "או, איזה ריח טוב יש לזה", שם הפסוק הנדרש הוא משיר השירים: "לריח שמניך טובים...".

כלומר, אברהם הוא כמו שמן, שכדי להעריך את איכותו, את גדולתו, צריך להיכנס לתנועה. כמובן שהדבר הזה גם הוא קשור ל"אגדלה שמך". כי כאשר אדם נע ממקום למקום אז השם שלו גדל כי הוא הולך מתפרסם. זאת תפיסה בסיסית של פרסום. פרסום של שם של אדם זה כשהוא עובר ממקום למקום, מתפרסם ממקום למקום, הוא נודע לכולם.

ובכן, "למלך שהיה עובר ממקום למקום". במקרה זה, על איזה מלך מדברים? דרך אגב, הקדוש ברוך הוא. תזכרו שאלה זאת. בכל מקרה, תסכימוח איתי, יש פה איזה "טוויסט" בעלילה. כלומר, לכאורה מי שצריך לנוע ממקום למקום? כמובן וכמצופה, המדרשים מדברים עד עכשיו על אברהם עצמו. אבל כאן, הדבר הזה, המעבר ממקום למקום, מיוחס למי? לקדוש ברוך הוא! שהוא המלך.

"ונפלה מרגלית מעל ראשו", כלומר יש לו כמעין, תחשבו רגע, כמו איזה, איזשהו כתר, ובתוך הכתר שלו יש כל מיני אבנים יקרות, ואז אחת מהן הוא רואה... מרגלית אחת נפלה מעל ראשו. "עמד המלך והעמיד הפמליה שלו". פמליה זה כל המשרתים שלו, כן? פמליה של מעלה, המלאכים... "ועשה ציבורים", מה זה ציבורים? אנחנו נראה מיד לפי המדרש זה נראה כמו ערמות. "והביא מכברות". פה אני רוצה לדייק את המילה "מכברות", זה מהמילה "כברה" בעברית. כברה הכוונה זה כמו מסננת, נכון? כשאנחנו שמים נגיד חיטה או דבר אחר, רוצים לקחת את החלק הזה ואת השאר להפריד ממנו, לנפות. אז אנחנו משתמשים בכברה. כברה זה כמו מסננת, אוקיי? "וכבר את הראשונה ולא מצא". כלומר, הוא מחפש שמה מנענע את הכברה... אתם משערים שהוא כל הזמן בתנועה, כן? הוא מנענע אותה. אבל בערמה הראשונה – לא מוצא את המרגלית. עושה אותו דבר על הערמה השנייה. אותה תוצאה. עושה אותו דבר על הערמה השלישית, אבל בשלישית, הוא מוצא אותה.

אמרו: מצא? יש פה דגש, הוא עומד המלך... כי יש הקלה. כן, נכון, חשוב לו מאוד למצוא את המרגלית. בלי זה, מה? לא יודע, אבל אתה צודק שהוא עומד, הוא חשוב לו. "מצא מלך מרגלית שלו". מה זאת אומרת? זה אירוע! אה, סוף סוף הוא – הקדוש ברוך הוא כן! - מצא את המרגלית. אתם חושבים על הקב"ה? מישהו שיגיד דבר כזה... טוב, אני לא יודע, אם היינו מעיזים לדבר כך היום.

"וככה אמר הקב"ה: מה צורך לייחס...". ואז פתאום מתברר שאותה הערמה שהוא מדבר עליה זאת הקבוצה שאנחנו מכירים, נכון? עם הפירוט המלא, כן? משם ועד אברהם! כמו שראינו, בפעם הקודמת, אותה הקבוצה הרשומה על הלוח. עוד פעם אותו דבר! רק שהפעם הוא מחפש מרגלית בתוכם. ננסה לראות.

"עץ יוסף" במקור 21 שמולכם, אני קורא...

מהקהל: חסר לנו שם אחד, גם צריך לעשות... סליחה, חסר לנו "אברם"? לא כתוב!

נכון, אתה צודק. במדרש שמו שהוא מופיע בפנינו. נכון, אתה צודק מאוד.

... כל הדורות הראשונים היו בעבורך. ולכך ראוי שתיפרד מהם לעבודתי. כלומר, מי זה "מהם"? מכל אלה שלפניך, מכל אבותיך, לעבודתי. זאת אומרת, הוא מבין מזה, ה"עץ יוסף", שלמעשה הבקשה מופנית אל אברהם. מה הבקשה מאברהם? לאברהם: שמע, היו לך סבים וסבא רבא וכולי וכולי, עשרה דורות, שהם היו גדולים בצורה זו אחרת, אבל אני מבקש ממך שאתה תיפרד מהם כדי לעשות את עבודתי. זה דבר מאוד מעניין כי שניים מהם אנחנו

מכירים: אלה שם ועבר. עכשיו, שם ועבר זה... אחד נקרא גם מלכי צדק כמו שאמרנו בפעם הקודמת, עבר זה העם העברי, תחשבו רגע. על שניים השאלה, הקב"ה אומר: תשמע, הם אנשים גדולים... יעקב נשלח לשם לישיבה, שם, נכון? אלה אנשים גדולים, ולמרות זה אומר הקדוש ברוך הוא לאברהם: אתה תיפרד מהם לעבודתי. מאוד מעניין ההפרדה הזאת.

ככה קורא ה"עץ יוסף". ה"עץ יוסף" גם מוסיף, רוצה להבין מה זה הציבורים האלה. אז מה זה הציבורים האלה? הוא אומר ככה: "ועשה ציבורים", אני קורא במקור 22, "ועשה ציבורים באותו עפר שנפלה המרגלית שם, את הראשונה, ציבור הראשון", ואז הוא מסביר שלמעשה וככה גם הוא מנתח את זה: הוא התחיל עם שלושה בני נוח שמייחס אותם אחרי המבול ולא מצא, אלא בשלישי. כלומר, מבין בני נח, שם, חם ויפת. אז הוא אומר: ביפת הוא לא מצא, בחם הוא לא מצא, איפה הוא מצא? אצל שם. ככה "עץ יוסף" קורא את זה. היינו בזרע של שם. שימו לב זה דבר מאוד קשור לפעם הקודמת, הוא מפריד את הדברים שהיו לפני הפלגה ואחרי הפלגה, וזה שתי הערמות השונות. כלומר, אחד מן הערמות זה היה חם ויפת ושם, ובתוך שם עצמו יש עוד שני ציבורים, שתי ערמות: הערמה של אלה שהיו עד פלג, לצורך העניין, ויש היו אחרי פלג. אתם שמים לב? עוד פעם פלג הוא יוצא דופן. אני רוצה פשוט לשדר לכם שזה חוזר על עצמו למרות שמדברים לכאורה על משהו אחר, עוד פעם הדבר הזה. אבל מה שמפתיע אלה הציבורים שהוא מדבר עליהם, איפה נמצאים הציבורים האלה?

זה לא סתם ציבורים של עפר, נכון? ציבור בלשון חז"ל, זה קבוצה של אנשים. עכשיו תראו את הדבר הזה, זאת אומרת, תחשבו על לשון המדרש עכשיו, לאור ההסבר הזה של ה"עץ יוסף". "למלך שהיה עובר ממקום למקום ועשה ציבורים והביא מכברות". מה... מי זה עשה ציבורים? זה הקדוש ברוך הוא, ברא את העולם.

אז הוא הביא אותם, את שם, ארפכשד, שלח וכולי, והדבר הזה נקרא אצלו "ציבור". זה כאילו כולם מונחים מה? לפניו. עכשיו רק אני אתן לכם רמז, למה זה קצת מוזר בשבילנו. כידוע, פלג מת בשנת סוף דור הפלגה. כלומר, לצורך העניין, לא בטוח שכולם הכירו את כולם שמה, כאלה... אז מה זאת אומרת "תראו את כולם"? אנחנו, שאנחנו חיים תחת הזמן, מבחינתנו זה בהכרח כך, נכון? שם, אחר כך ארפכשד, אחר כך... נכון? וכמובן כל אחד חי קצת זמן כדי לראות את השם, את הבן שלו. זה מה שאנחנו צריכים לאחל לכל אחד ואחד מאיתנו, כן? שאנחנו נראה את בני ובני בני, כן, שלום על ישראל, כן, "וראה בנים לבניך", כן. אבל כאן אצל הקדוש ברוך הוא, כולם מונחים לפניו. הוא יש לו מבט אחד על כולם, הוא לא תחת הזמן, הוא מבחינתו תופס את כל החבורה הזאת, שרשרת של עשרה דורות, במבט חובק אחד. זה מרתק. ככה הדרשן רואה את זה.

אני מזכיר לכם למה הוא רואה את זה ככה? בעקבות הפסוקים של דברי הימים. אתם זוכרים? שלא כתוב כמו בספר בראשית "שם הוליד את ארפכשד", "ארפכשד הוליד את שלח" והוא היה בגיל כזה כשהוליד אותו וכולי וכולי. זה בספר בראשית. אבל כאן לא! בספר דברי הימים, אתם זוכרים, יש רשימה: "שם, ארפכשד, שלח...", כן? פרק א' פסוק כ"ד עד

כ"ז, אם אני זוכר נכון. וזה מופיע אצלכם, במקור 25. מבחינתו הוא רואה ערמות, זה מה שרואה הדרשן.

עכשיו זה אחד. שתיים, ואתם שמתם לב הוא... מה זאת אומרת? כשמחפשים משום משהו, מחפשים את זה בערמה, שייתכן שבתוכה יש דברים אולי לא נעימים, כן? אז פה העץ יוסף מפרש שמדובר על עפר. ולמה הוא מזכיר עפר? תסתכלו במקור 23. באמת הפועל "צבר" מספר פעמים בתנ"ך, בכתבי הקודש, הפועל צבר מופיע ביחד עם המונח "עפר". למשל: "וַיִּצְבֹּר עֶפֶר וַיִּלְכְּדֵהוּ". או "וַתִּצְבֹּר כְּעֶפֶר", "אִם יִצְבֹּר כְּעֶפֶר כֶּסֶף". אני מאחל לכולם כמובן שיצברו כסף כעפר, באמת, כל אחד ואחד.

מהקהל: אבל כתוב: "וַיִּצְבֹּר יוֹסֵף בָּר".

נכון מאוד. זה לא קשור לעפר. נכון, אבל אתה צודק. לא כל שימוש בשורש צבר חל על עפר ויש גם פסוקים אחרים שצוברים שמה דברים אחרים, אבל רק העץ יוסף שם לב שיש תדירות גבוהה של השימוש בסמיכות למונח עפר עם הפועל "צבר". ובכלל יש לזכור את הנאמר ע"י הקדוש ברוך הוא לאברהם: וְשָׂמֵתִי אֶת זֶרְעִי כְּעֶפֶר הָאָרֶץ. ולכן מביחינת ההקשר טבעי שהעץ יוסף יזכיר את העפר. ואם אתם זוכרים מהפעם האחרונה היו ראשי תיבות עפר.

בואו נראה עכשיו מה אומר המהרז"ו, עוד פרשן על קטע זה של המדרש. למה אומר "אלא בשבילך". הוא אומר: נכון, את כל הרשימה הזאת היא בשבילך, כדי להגיד עד כמה אתה מיוחד, אתה מרגלית. אומר המהרז"ו. כתוב: "אברם הוא אברהם". כלומר זהו שציפיתי ויחלתי לו בקשתיו. ומצאתיו. הרשימה הזאת כדי להזכיר בסוף עניין אברהם. אמר "אברם הוא אברהם" זה הדור העשירי. כלומר, זהו שציפיתי ויחלתי לו וביקשתיו ומצאתיו. פה המהרז"ו חד כתער. אי אפשר להגיד אחרת.. לא, לא, לא כתוב שנאמר בתוך המדרש שחיפש, שבחר, או שהוא מבקש. אבל המהרז"ו אומר: זאת משמעות המדרש. הוא מחפש מישהו שיהיה מי? שיהיה מי? שהוא יהיה מי? שיהיה אברהם!

זה החידוש. זה כבר חידוש עצום ומדהים. אני חשבתי לתומי עד המדרש ש... מה זאת אומרת? אז ככה אני אספר לכם. היה שם, ארפכשד, ו... ו... תרח עד שהגיע אברם, שינו את שמו, הוסיף את האות ה בשמו... נכון, וזהו: אברם הוא אברהם. הוא היה מיועד להיות אברהם, זה פשוט מה שאני אומר. זה מה שאני חשבתי... קראתם את זה אחרת? אברהם, נכון, זה כמעט כמו אברם, הוסיפו לו ה', אה? זה מה שזה, המיועד, זה הבן אדם שמלכתחילה נוצר להיות מה שהוא נועד לו. לא ולא! מלכתחילה אצל המחשבת הבריאה של הקב"ה, היה מישהו שנוצר להיות אברהם? ובסוף התברר, שמי זה? אותו הוא שקוראים לו אברם! לא הבנתי איך אתה יודע? הרי זה מדרש המפורסם: "אֵלֶּה תּוֹלְדוֹת הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ בְּהַבְרָאָם" - אל תקרי "בהבראם" אלא "באברהם". לא בראתי את העולם אלא בשבילו. אבל אז בפרק ב' בספר בראשית, אין לנו מושג לא על שם, לא על ארפכשד ולא על נח. אנחנו פה

בהתחלה. אז איך אתה אומר "בשביל אברהם"? אז הוא אומר: אני מחפש אברהם. זה מה שאני מחפש. ואני מחפש מישהו שאני אוכל לתת לו שם "אברהם".

למה הדבר דומה? היה ישראל. מה אומר רש"י ב"ברא את השמים ואת הארץ"? מה אומר? למה בראתי את העולם? למה? בשביל מי? בשביל ישראל שנקראו "ראשית". אבל כמו שאומר הרב מניטו ז"ל, כן, "ישראל" זה משהו שמישהו צריך להיות, להפוך להיות ישראל. זה תלוי בו, איך... האם הוא ישיג את היכולות, את התכונות להיות ישראל. בסוף מי היה ישראל דרך אגב? מי, מי היה ישראל בסוף? יעקב. אין קשר בין השם יעקב לישראל אלא אם כן תוכיחו לי את זה בתורת רז. רגע, תורת רז נכון. אז אותו דבר כאן. שפה אנחנו לפי המידע דרשן קצת מותעים, אנחנו חושבים שזה שקראו לו אברם הביא למצב שהוא יהיה אברהם. התשובה היא? לא. תלוי במי? באנשים. לצורך העניין, האם שם היה יכול להיות אברם? שאלה. תשובה? כן. האם עבר היה יכול להיות אברם? תשובה? כן. אבל מי זכה באמת? אברם.

זה שאת, הפסוק תראו את 25, שכתוב בו: "שְׂרוּג, נְחוּר, תְּרַח" ופסוק כ"ז: "אֶבְרָם הוּא אֶבְרָהָם". זה החידוש! התברר שהוא זכה להיות אברהם. זה, מה זאת אומרת זכה להיות אברהם? שהקדוש ברוך הוא ראה בו: "אתה תחליט". אתם מבינים עכשיו מדרש אחר (בראשית רבה כ"ט). לעומקו: כתוב "ונח מצא חן בעיני ה'" זה הפסוק האחרון של פרשת בראשית..

"ונח מצא חן. אמר רבי סימון: שלש מציאות מצא הקב"ה אברהם וכו' דוד וכו' ישראל וכו' השיבו החברים לרבי סימון והא כתיב "ונח מצא חן", אמר להון הוא מצא הקב"ה לא מצא.

מתוך נח, בזכות אברהם, נח מוצא חן. לא בזכות עצמו, נח! אלא בזכות מה שעתיד להתגלגל מתוך תולדותיו. אז עכשיו, עד עכשיו, חשבנו שמה? שזה בשביל אברהם, הוא, שאנחנו מכירים מה, הוא אברהם ש... אברהם... לא ולא! היה אחד שהיה יכול להיות... אברהם. זה יכול להיות גם הנכד של עבר! מהיכן אני יודע? אבל זה משהו מצאצאי נח. אם תרצו. כל התולדות האלה, כל הזמן הקב"ה בודק, אולי יהיה אחד שיהיה כדאי לתת לו את השם "אברהם". הקב"ה לא מחפש, לא את האיש אברהם, אלא זה שניתן להדביק לו את הכינוי ושיוכל להיות אברהם. זה שאפשר יהיה להדביק לו את השם אברהם. הבנתם את זה? לכן "אברם הוא אברהם", מה שלא כתוב בתורה. בתורה כתוב שמה, שהיה בינתיים ש"אברם", יש עדיין נראה אליו, "אתה תהיה אב המון גויים", והוא ייקרא שמו אברהם. "וירא אליו... אברם", זה כל מה שכתוב. לא כתוב "אברם הוא אברהם".

אבל איך זה נסתדר עם האמרה שהוא עשה ציבורים? אנחנו עכשיו הולכים להתייחס לזה ועמוק.

שאלה פורייה : הציבורים, איפה צריך לחפש אותם? איפה, באיזה מקום? והתשובה : ברשימה הזאת. ויש הנחיה ברורה שצריך לעשות שלושה ציבורים, שלוש קבוצות אם תרצו. .

עכשיו, תראו, תראו, עוד פעם אנחנו מגיעים לשאלה, שדחיו אתה רמזת עליה, אבל עכשיו אני שואל אותה בעוצמתה. שם, אני מבין עכשיו את המילים של המדרש, אני מבין לאן הוא חותר, מה שיש, צריכים להבין. אבל, אבל בואו ניתן פירוש, עוד פעם את הרשימה של כל הדבר הזה, ואני אומר: מה, מה, מפה, מפה הוא מציג את הרעיון של המרגלית? מה, איפה זה? מה, מסוננת, מה? איפה, איפה זה בא? אתם מבינים? זו שאלה קריטית. אני אגיד לכם למה? בתרבות השלטת בעולם ושנחנו חווים אותה, למעשה מישהו יכול להגיד בקלות ככה: "וואלה, בחינת ספרות או שירה, זה רעיון מבריק להציג את עניין בחירתו של אברהם באופן כזה! האמת היא העניין זה מושך בעוצמה את הלב" אתם מסכימים איתי? זה יפה, נכון? זה רעיון מקורי, זה יצירתי, זה מצייר יפה מאוד את הרעיון. ובוודאי שזה נכון. הוא מאוד יפה. אבל אנחנו לא עובדים ככה בלבד אצלנו. יפה מאוד שציירת יפה, אנחנו רוצים להיות קונקרטיים. **אנחנו רוצים לדעת מניין הרעיון הזה.**

אני אסביר. אנחנו, כמו שיש למערב את התרבות הנפלאה שלו, פחות או יותר קטלות, במאה... אבל יש לה תרבות יפה, בוודאי בתחום השירה, בוודאי בתחום... בכל תחום האומנויות, יש לפרובי, יש לשם... אבל בוודאי שזו תרבות יפה, כמו כל אומות אחרות. הכל בסדר. אבל הם לוקחים את הרעיונות שלהם ושואבים אותם, במודע או שלא במודע, מתוך תרבותם, הכל בסדר. ולכן אותו דבר כאן, מנין בתרבות - זה שאני משתמש במילה הזאת כבר אומר עד כמה אנו עטופים בצרבות המערב- העברית, עדיף לומר במסורת העברית, קיים הרעיון הזה של מרגלית מעל הראש? זאת שאלה פורייה, כי אנחנו קונקרטיים. הדרשן אינו רק סופר, משורר ואומן, שזה אני מבין שהוא... אולי הוא יש לו משהו, הוא מתבסס על משהו שהוא רוצה להביא לידי ביטוי. אז את זה אנחנו רוצים לדעת. מה זה יכול להיות? אותו סיפור או אותו אירוע? אז... יכול להיות לפעמים גם אני מודה איזשהו משנה, יכול להיות סיפור ידוע על מישהו, אבל פה מרגלית מעל הראש, זה נראה כמו לקוח מזה משהו שכולם מכירים אותו, תרבותית - אם תרצו, אצל בני העבר, אצל העברים, **אצל בני ישראל.**

- מהקהל : עבר, עברו, לעבור... אתה אמרת "לעבור מקום ומקום", לעבור ממקום למקום זה דבר שהיה נוכח בכל המדרשים הקודמים, זהו ה"לך לך" של אברהם. אבל כאן ההתייחסות היא אל הקדוש ברוך הוא.
- יפהפה. רגע. אני רוצה לבקש ממך, שאם אני לא אגיע לזה עד לסוף הלימוד, תזכיר לי כך שאתן את הפאנץ'-ליין על הדבר הזה, כי זה אירוע מאוד כביר מבחינה אמונית, זה לא סתם, זה לא סתם. כולנו יודעים שמי שעבר למקום זה אברהם. לייחס את זה לקדוש ברוך הוא, זה אירוע ענק. עד כאן. אני ממשיך.

עכשיו אנחנו רואים את מקור 26 – זה איסוף אינפורמציה. הנה, אצל חזקיהו, אני קורא את מקור 26: : וַיְהִי לִיחֲזַקְיָהוּ עֶשֶׂר וְכַבֹּד הַרְבֵּה מְאֹד וְאַצְרוֹת עֲשָׂה לֹ לְכֹסֶף וְלְזָהָב וְלְאַבֵּן יְקָרָה

וְלִבְשָׁמַיִם וְלִמְגָנִים וְלְכָל כְּלֵי חַמְדָּה. הבאתי את המקור הזה בגלל התרגום: "וְהָיָה לִיחֻזְקָהּ; הוֹי עוֹתֵר וְיִקְרַס סִגְיָא לְחֻדָּא וְתִסְבְּרִין עֲבָד לִיָּה לְסִימָא וְלְדִהָבָא וְלְמִרְגְּלִין וְיִקְרָתָא וְלְבוֹסֵימִנִּין וְלְתִרְסִין וְלְכָל מְאֵי רְגוּגִי". אז תקראו בבקשה ביחד איתי, שהמילה למעשה "אבן יקרה" מתורגמת באמת כ"מרגלית". האם זה מפתיע אותנו? כל מי שידע חז"ל, עם המילה המרגלית יודע שזה אבן יקרה, אבן טובה, זאת המשמעות. פשוט. ועבור המילה חמדה מתוך הביטוי כלי חמדה, התרגום הוא "רגוג". אנו מכירים את זה מתרגום של נחמד, זה מְרַגֵּג. כלומר מה זה כלי חמדה? כלים שחומדים אותם, שחושקים בהם. זהו רגוג. אז נמצאו בפסוק הזה באמת שני דברים שנותנים לנו כבר רעיון על מה שיכול לקרב אותנו לענייננו. אנחנו מוצאים גם את המרגלית וגם את החמדה. ולמה החמדה היא חשובה כאן? שכאילו הקדוש ברוך הוא, לא כתוב שהוא מחפש. אתם ראיתם שהוא מחפש? לא. כתוב שהוא מצא, אבל הוא מצא משהו שהוא רצה, שהוא חושק בו, שהוא חומד אותו. כלומר, כלפי הדבר הזה מה יש לו? רצון עז. ואיך זה נקרא רצון עז בעברית? זה להתאוות, כן, תאוה, חמדה.

מצא, מציאה זה מתוך חיפוש. לכאורה היה צריך להיות כתוב במדרש: "חיפש ולא מצא, חיפש ולא מצא, חיפש ומצא". אבל לא כתוב חיפש חיפש חיפש. הוא אמר: עכשיו אני אבוא, צירף את הפמליה שלו. הוא לא חיפש, הוא גם לא ביקש: הוא רק רצה למצוא. כמו, שלהקדוש ברוך הוא מייחסים תכונה של מציאה, אבל לא של חיפוש. זה מאוד מעניין, אבל זה כן רצון שלו להיות עם המרגלית הזאת, אי אפשר לפספס, כן, הוא רוצה את המרגלית הזאת.

ועכשיו זה מאפשר לנו לעשות את הצעד. עוד פעם, אני חוזר על העניין ולאט. בלימוד האחרון, קשרנו את עשרת הדורות עם ה"אהבת צדק ותשנא רשע" ומצאנו "תשנא רשע" בראשי תיבות נכון? אז עכשיו יש לנו הזדמנות אולי לעשות משהו דומה אבל אחר. אז הנה על הלוח השמות משבוע שעבר. הנה: שם, ארפכשד, שלח, עבר, פלג, רעו, שרוג, נחור, תרח, אברהם. הנה "תשנא רשע" בראשי תיבות (שרוג, נחור, תרח, אברהם [תשנא] & שלח, עבר רעו [רשע]). נו, מה אתם מציעים שאני אעשה עכשיו? מה צריך לחפש? בפעם קודמת מצאנו בראשי תיבות. מה לעשות בפעם הזאת?

מהקהל : סופי תיבות.

אז בואו נעשה את זה ביחד.

אז אם אני לוקח למשל את שלושת הראשונים, אתם רואים: שם, ארפכשד, שלח אתם רואים סופי תיבות מה? אותיות מדח אלה אותיות חמד. ומה אתם רואים כאן?

מהקהל: לפי הסדר: רגוג.

נכון! הנה רגוג : ארבעת הדורות הבאים: עבר פלג רעו שרוג. גב אין הבדל סמנטי ביניהם. זאת אותה משמעות: חמד, רגוג. הקב"ה חומד בהם אך שם הוא לא מוצא... אולי נמצא באחרון? מה נשאר לנו? אתם יכולים להגיד לי?

מהקהל: נחור, תרח, אברהם – רחם סופי תיבות.

הנה זאת הערמה השלישית, זה הציבורים השלישי. יש לנו שלושה ציבורים. שלושה ציבורים, קבוצות אנשים, ממש.

שלושה ציבורים. מעניין מאוד. החלוקה שונה מזאת של הלימוד ההוא. אבל אתם יכולים להגיד לי מה מיוחד ב"רחם"?

מהקהל: רמ"ח

נכון! מה זה רמ"ח מה זה המספר הזה? של מי זה? 248?

מהקהל: אברהם

הוא מצא את אברהם, את המרגלית בציבור השלישי! אתם רואים את זה!

שימו לב זה אברהם עם האות ה'. אברהם יחד עם נחור סבו ותרח אביו. הקדוש ברוך הוא לא מצא אלא כאן. הוא חומד, הוא רוצה.. אבל כאן, בציבור הזה, הוא מחפש גם. מה זה אומר? שלנחור הייתה אפשרות מאוד מאוד סבירה להיות... אברהם.

נדבר על תרח. דרך אגב על תרח, אני מזכיר לכם את מה שאמרנו לפני שני שיעורים נדמה לי, שתרח, שאנחנו תופסים אותו קצת בצורה לא טובה, בגלל זה שהוא מסר את אברהם לנמרוד, - הוא גם זה שבפעם הראשונה מקים בית, "מבית אביך". ובנוסף יש לו יחס לבן בנו. לאף אחד לפניו, יש יחס לבן של הבן.

היום, זה טריוויאלי. אבל אז זה חידוש. הוא מקים את זה ומתייחס ללוט בן הרן. זה מאוד מרשים לראות את זה בסוף פרק י"א בבראשית. ראוי שזה ישאיר רושם. יש לזכור גם, שלפי כמה מקורות, גם בזוהר, תרח חוזר בתשובה. זאת אומרת, שגם תרח היה יכול להיות אברהם. רק מה? עבודה הזרה תפסה אותו ונמרוד הילך עליו קסמים עד כדי כך שהוא היה מוכן למסור לו את אברם בנו... זה תרח... ונחור, זה הנחור הזה ששואף להיות יותר שמה בצד ההוא של הנהר. הם היו יכולים להיות, יש להם, אם תרצו את הפוטנציאל, אבל לא. בסוף, אברהם הוא אברהם.

אז מה שעשינו עד עכשיו? לקחנו את הרשימה של הדורות בין שם ואברהם, ובאופן מפתיע סופי תיבות מביאות הולמים חלקים נרחבים ממה שמסופר במדרש: את עצם אזכור עשרת הדורות, ציבורים, שלושה ציבורים, הרצון של הקב"ה למצוא.

הבה נמשיך. אולי נמצא חלקים נוספים של המדרש... תסתכלו על רביעיית השמות שסופי תיבות שלהם רגוג. תראו ראשי תיבות של הרביעייה הזאת עבר פלג רעו שרוג? מה אתם רואים?

מהקהל: עפר

עפר, נכון, אנחנו אמרנו את זה בלימוד הקודם. אבל מה זה ה-4 אותיות האלה. קיימת מילה אחת בעברית המופיעה פעמיים בתנ"ך ממש.

מהקהל: פֶּרְעֹשׁ. [עבר פלג רעו שרוג]

פֶּרְעֹשׁ. נכון! תעזרו לי, היכן מוזכרת המילה הזאת? באיזה הקשר? מי השווה עצמו לפרעוש?

מהקהל: מלך, בזמן דוד...?

דוד, כשהוא עדיין לא מלך... דוד כשהוא נרדף...

מהקהל: על-ידי שאול.

אכן ראו את המקור 26.5: אַחֲרַי מִי יֵצֵא מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל אַחֲרַי מִי אַתָּה הַדָּף אַחֲרַי כְּלָב מֵת אַחֲרַי פֶּרְעֹשׁ אֶחָד. מה אתה רודף אחרי? אני רוצה לספק את ההקשר. המלך שאול כל הזמן רודף אחרי דוד, נכון? כי הרי גם הוא דוד נמשח בשמן כמו שאול. דוד אומר: מה אתה רודף אחרי? כלב מת, או לפרעוש? למה הוא מזכיר פרעוש? למה פרעוש? הרי פרעוש זה זבוב קטן, כאילו משהו שלא. אני לא מעניין. מה אתה שאול מבזבז עלי? כך אומר לו דוד. אבל מה לעשות ששאול מאוד חשוב לו דוד, נכון? תחשבו רגע. ושאלו הוא אני אגיד את הביטוי: שאול חומד את דוד. איך אני יודע שהוא רודף אותו? הוא ממש, הוא חומד אותו.

אתם זוכרים בהפטרה של מחר חודש, אנחנו קוראים את הסיפור לגבי יונתן המנסה להגיד לאביו שאול המלך שדוד בסדר גמור, נאמן ושהוא לא עשה כלום שעלול להדאיג את המלך. ותגובתו של שאול חריפה מאד: וַיַּחַר אֵף שָׂאוֹל בִּיהוֹנָתָן וַיֹּאמֶר לוֹ בֶּן נְעוּת הַמֵּרְדוּת הֲלוֹא יָדַעְתִּי כִּי בָחַר אֶתָּה לְבֶן יִשִׁי לְבִשְׂתְּךָ וּלְבִשְׂתְּ עַרְוֹת אִמִּי. שמעתם טוב? אומר שאול לבנו יהונתן: אני יודע שאתה יונתן, אתה רוצה אותו לבושת עמך. אתם הבנתם את הרמז? אבל מאשים את יהונתן כי הוא כמו שאומרים חז"ל "בן אשה יוצאנית". ומה זה אומר עליו שאול? תחשבו על נער יפה-יפה עם תכונות מדהימות של מנגן וגם של שר צבא. שאול חומד אותו, חומד אותו ממש! זה כמו מרגלית! מלך שמחפש מלך!

הבה נמשיך. תראו עכשיו את האותיות האמצעיות של אותה רביעייה עבר פלג רעו שרוג. מה הן האותיות האמצעיות? עבר פלג רעו שרוג. זה ב-ל-ע-ר. ועכשיו אנחנו נראה את המקור 32 הלקוח מהנביא עמוס: כִּי הִנֵּה אֲנִי מֵצֵה וְהִנְעוֹתִי בְּכָל הַגּוֹיִם אֶת בַּיִת יִשְׂרָאֵל פֶּאֶשֶׁר יִנּוּעַ בְּכַבְרָה וְלֹא יִפּוֹל צָרוֹר אֶרֶץ:

דבר ראשון מבחינת ההקשר, הפסוק מופיע בעמוס באמת. כי הקב"ה עומד להפיץ את בית ישראל, כלומר להגלות אותו, ממש כמו דור הפלגה. רק שהפעם הדימוי של עמוס הוא של הנעה כברה: "כאשר ינוע בכברה". כמו שלוקחים איזה משהו ששמים בכברה ומנענעים אותו. כן, כי כשמחפשים משהו. שמו אותו בכברה. זה מה שקרה נכון במדרש. ודבר שני, בבקשה ראו את תרגום: אַרְי הָא אָנָּא מְפִקִיד וְאַבְדָּר בְּכָל עַמְמֵיִא יַת בַּיִת יִשְׂרָאֵל כְּמָא

דְּמַחְזְרִין כְּעֶרְבָלָא וְלֹא נְפִיל מִנִּיה אָבָן מִבִּינָה לְאַרְעָא: התרגום לארמית של כברה הוא "ערבל"! אשר עברה לעברית למשל בביטוי "לערבל דברים", כשמציפנים מסרים, יש ערבול דרך אגב. ערבול זאת המכברה של המדרש, האותיות האמצעיות של עבר פלג רעו שרוג.

מה עושה הדרשן? הדרשן רואה את ה"חומד" ו"רגוג" שהוא רואה מה, שזאת המשמעות. זה בארמית, זה בעברית. זה מישהו רוצה מאוד, הוא מבקש מאוד. זה יקר מאוד בעיניו. לא רק זה. ככה הוא רואה את זה את הגימטריה של אברהם, אברם הוא אברהם, שזה הרמ"ח הזה. אחר כך הוא הולך ומדבר על העפר, זה הערמות, הציבורים שלו. הפרעוש שזה הדבר שרודפים אחריו בכתבי הקודש, ושלוש המכברות. כאשר הציבור השני הוא רביעיה המכילה את רגוג (מה שחומדים אותו, בסופי תיבות) פרעש - מה שרודפים אחריו כי רוצים אותו מאד, בראשי תיבות - ולבסוף ערבול - מכברה המשמשת לאתר מתוך ציבור את מה שחומדים אותו. ראיתם את זה?

מהקהל: מה עם הציבור הראשון? ראשי תיבות וסופי תיבות?

יופי של שאלה. שם ארפכשד שלח, שסופי תיבות היו חמד כזכור, ראשי התיבות: ששא - שם ארפכשד שלח - , שורש המופיע במלחמת גוג ומגוג: וְשַׁבְּבַתִּיךָ וְשַׁאֲתִיךָ בַסֶּפֶר יִחְזַקְל בַּפֶּרֶק ל"ט בַּפְּסוּק הַשֵּׁנִי, כִּאֲשֶׁר הַמְּשַׁמְעוֹת הֵיא - לְמִשְׁל לְפִי ה-ר"י קרא, לפתות את הלב, כלומר לגרום לאדם לרצות מאד, לגרום לחמוד. ממש הולם את מה שאנו מדברים עליו, אותה מסגרת. ובכל הקשור לאותיות האמצעיות: שם ארפכשד שלח, כאשר רפכש פירושו קן, סל, מקום בו מכנסים דברים, כלוב משמעות קרובה מאד לערמה, לציבור.

ובכן, מה נותר לעשות אחרי שגם את המכברה איתרנו? מה עוד עלינו למצוא? חסר לנו עדיין את מקור הסיפור של המלך שיש מעל לראשו איזו אבן יקרה. זה מה שחסר לנו כרגע.. מה הוא אותו סיפור? של מישהו עם משהו מעל הראש, עם מרגלית מעל הראש. האם יש לכם רעיון? שמישהו יקרא את מקור 28 המקור את המספר המקור? 28. בבקשה.

מהקהל: שמואל ב', י"ב. "וַיִּקַּח אֶת עֶטְרַת מֶלֶכְךָ מֵעַל רֹאשׁוֹ וּמִשְׁקָלָהּ כֶּפֶר זָהָב וְאָבָן יְקָרָה וַתְּהִי עַל רֹאשׁ דָּוִד וַיִּשְׁלַל הָעִיר הוֹצִיא הַרְבֵּה מְאֹד".

אתן את ההקשר של הפסוק הזה לפני שאנחנו ממשיכים. ההקשר הוא, מה שקרה זה שבני עמון, בני עמון הם בני בנים של לוט מן הבת השנייה שלו. חנון בן נחש. נחש, האבא שלו, גם הוא מלך, היה חבר של דויד. היו בידידות, ביחסים טובים. כאשר דוד המלך בא בעצמו, כזכור, מצד המואב, ולא יודע מה קרה לחנון בן נחש, בגלל כמה מסבירים בתנ"ך שכנראה אנשים אמרו לו מה, דויד שולח לך משלחת, כנראה שהוא בא לעשות איזשהו ריגול. ואז הוא ממש בייש את השליחים של דויד לחלוטין, אני לא אגיד איך, בעקבות זאת פרצה מלחמה בין בני עמון לבין דוד. בני עמון זה אומה קטנה, והם קראו לארם כדי לעזור להם. ואז התחילה מלחמה גדולה, ובסופה דוד וישראל ניצחו את המלחמה הזאת. ואז מסופר שהם לקחו את

איזשהו משהו מאוד יקר שהיה שמה אצל בני עמון, שזאת "עטרת מלכם" שבפסוק שלנו במקור. מה זאת עטרת – עטרה? זה מין כתר. "מלכם" זה אומר מלכם, כנראה שזה הכוונה היא או לאל שלהם "מלכום" או ל"מלך שלהם". אז כנראה שלקחו את הכתר המאוד יוקרתי הזה, מאוד יקר הזה, והביאו אותו לדוד.

וכך כתוב בפסוק בספר שמואל: "וייקח את עטרת מלכם מעל ראשו". אז מה זאת אומרת, שהוא לקח. שמו לו את זה כנראה, כן? אז הוא לקח את זה מעל ראשו, וזה כבר היה מעל ראשו, ואני ממשיך בפסוק: "ומשקלה כיכר זהב, ואבן יקרה", ושוב חוזר על כך שהעטרת "ותהי על ראש דוד". אני לא מבין. זאת אומרת, מה שאני מופתע פה מהפסוק זה, לא הבנתי. זה היה מלכתחילה על ראש דוד, כלומר, אחרי המלחמה. אז למה מספרים לי בסוף הפסוק שבאה על ראש דוד? מה קרה בין זה לזה? הרי הבנתם עכשיו שזה המקור של המדרש. עונה המדרש. אז מה קרה?

אבל לפסוק הזה יש גרסה מקבילה בספר דברי הימים. ראו את מקור 29:

מהקהל: דברי הימים א. כ' ב': וַיִּקַּח דָּוִד אֶת עֲטֹרַת מֶלֶכְם מֵעַל רֹאשׁוֹ וַיִּמְצָא מִשְׁקַל כֶּכֶר זָהָב וְכֹהֵל אֶבֶן יְקָרָה וְתֵהִי עַל רֹאשׁ דָּוִד וַיִּשְׁלַל הָעֵיר הוֹצִיא הַרְבֵּה מְאֹד:

ועכשיו אני שואל אתכם, יש מילה שהתווספה נכון? מה היא אותה מילה?

מהקהל: "וימצאה".

אי אפשר לפספס! ההבדל בין שני הפסוקים האלה, שהם כמעט העתק. אחד של השני, זה דברי הימים מול שמואל ב' המילה שהתווספה כאן, זה ה"מציאה", אבל אם הוא מצא אותה, לא הבנתי, אם הוא מצא אותה סימן שמה היה לפני זה? ואז מסיק המדרש ואומר שמסתמך על זה, היא נפלה מעל ראשו, ובגלל הדיוק לגבי האבן היקרה, זאבן יקרה, מרגלית, היא זאת שנפלה ולא כל העטרה.

אוקיי, זאת אומרת, ראשית כל, הבסיס לסיפור הוא הסיפור הזה אשר המדרש גם מפרש אותו. יש לנו האבן יקרה כמובן, ויש לנו את ה"מעל ראשו", ויש לנו את ה"מציאה", ומה שחשוב פה יותר, זה שזה בהקשר ישיר לדוד. אותו דוד שדימה את עצמו לפרעוש, ואותו דוד – וזה העיקר – המופיע בהמשך המדרש... כמו שיש עשרה דורות עד אברהם, אשר כתוב עליו "ומצאת את לבבו נאמן" והוא מרגלית, גם על דוד, כתוב "מצאתי דוד עבדי". גם אצל דוד, מציינים עשרה דורות שקדמו לו.

והשאלה שתשאלו אותי, שאני לא אענה עליה, בגלל קוצר הזמן, אולי נוכל לפתור את זה פעם הבאה, כי זה ממש יקר מאוד הדבר הזה: איך הדרשן הגיע לפסוק הזה. למה זה מעניין אותו הפסוק הזה. מלחמות דוד? יש המון מלחמות שדויד מנצח בהם ביד רמה, עם הצבא שלו. מה שבולט בהליכה לסיפור, זה מלך בני עמון המגייס את ארם, לא רק ארם, אלא כמו שכתב בפסוקים שם, ארם נהריים וארם צובא וארם מעכה. דגש גדול על ארם. אבל מהרגע

שאמרתי לכם את כל הארמים האלה, אנו נזכרים ברש"י בפרשנותו לפסוק בראשית י"ז, ה', המפרש את השם אברם "אב לארם". מוצא את עצמו דוד המלך יוצא למלחמה נגד ארם, כאילו הוא נלחם בבסיס של אברם. כאשר לדוד המלך, לא היתה לו טענה נגד ארם. כאילו בן בנו של אברהם נלחם נגד אברם. אברהם נגד אברם. עד שבסוף משלימים ארם ודוד כדברי הפסוקים שם. וכאן מודגש "אברהם הוא אברהם". אני אמרתי לכם, זה ממש מהר, זה דורש הרבה יותר העמקה. אנחנו מזהים את כל הדברים אלה כרגע מתכנסים.

מהקהל : מה קשר בין אברהם ודוד? למה לא אמרנו מרגלית שזה היה משה או מישהו אחר? למה אברהם ודוד?

למה אברהם ודוד? אז ניסיתי להגיד את זה, ואני אגיד את זה עוד פעם, אבל זה טוב שאתה שאלת. למה אברהם ודוד? אתה זוכר שמואל פעם הוא הגיע לבית של אבא של דוד שקוראים לו ישי, ואמר לו: אתה תביא לי את הבנים, כי רצה שמואל למשוח אחד מהם כמו שציווה השם. הסיפור הזה בשמואל א. פרק ט"ז. והוא עובד אחד אחד על הבנים של ישי. אבל הקב"ה אומר לשמואל עבור כל אחד מהם שזה לא המכוון. ואז שמואל שואל את ישי: הַתְּמוּ הַנְּעָרִים? וישי עונה: עוֹד שְׂאֵר הַקֶּטָן וְהַגָּדוֹל רָעָה בְּצֵאן. והנה דוד נבחר, והוא אֲדָמוּנִי עִם יָפֵה עֵינַיִם וְטוֹב רָאִי. הרי אתה מבין? זה חיפוש אחר מרגלית!

הנה נסכם את לימודנו היום. הדבר ראשון, מה שראינו כאן זה את הבסיס למדרש. מדרש כיצירה החושפת כתיבה של כתבי הקודש. אין חיה כזאת, אין חיה כזאת מתייחס לכתוב, אין חיה כזאת, אל תחפשו. לא מדובר על רעיונות יפים, הרעיונות הם יפים, זה לא שהרעיונות לא יפים. שלא יהיה פה בלבול, הרעיונות יפהפיים, אנשים גדולים, לא נראה... אני חושב כרגע על שפת אמת, תחשבו על המי שילוח או על בית יעקב מאיזביצה, תחשבו על חב"ד, מהראשונים האחרונים, פירשו נפלא את המדרשים האלה, מוסר, ובוודאי התנהלות, התנהגות, עבודת השם, בוודאי. המדרש מתייחס לכתוב בתוך כתבי הקודש. המדרש איננה יצירה עצמאית, חופשית, שאני עכשיו בא לספר לכם סיפור פילוסופי. זה לא שאין את זה. יש את זה, אבל לא, המדרש מבוסס היטב על כתבי הקודש.

הדבר השני זה שאין פסוק בתורה, בתנ"ך שמונח לפנינו שאין בו פנינים. לכאורה הפסוקים האלה. "שם, ארפכשד, שלח". פסוק. מה אפשר לעשות איתם? את מי זה מעניין? ולמה שמתי את זה ככה, כרשימה סתמית של שמות? למה אתה לא אומר שזה לא אחד הבן של השני? נראה משהו סתום ובלתי מובן. אין מסגרת זמן בכלל. כמו שאומר בחלק שני, הנשר הגדול, הרמב"ם, במורה נבוכים, לגבי הקב"ה שהוא בורא את הזמן ולא הזמן הוא המסגרת או תנאי לקיומו, כן? זה אנטי-יווני פר-אקסלנס. אני אגיד את זה עוד פעם בצורה אחרת. תראו את התפיסה של דורות כציבור, כאילו, סליחה על כבודכם, כערמה. זו תפיסה לגבי הקיום שלנו. אתם מבינים, אנחנו חיים את מה שעיננו רואות ומה שאנחנו מרגישים שמה בערמה, כי הכל סיבתי אצלנו, בגלל המערב. אני לא אומר שזה רע דרך אגב. אבל אנחנו

איבדנו את הראייה שחותכת את הזמן, שמעמידה את הדורות מולנו, ומתעלה מעבר לזמן. כל זה נותן לנו המדרש לחשוב.

הדבר השלישי זה המדרש בלי לצטט מפנה לפסוקים. , שמשל לפסוקים לגבי דויד במלחמה נגד בני עמון. ראיתם ציטוט של פסוק? היתה שם הפנייה לשמואל ב'? היה ציטוט של הפסוק, חלק של הפסוק? אפס, כלום. למה? זה לא כדי להסתיר משהו מאיתנו? לא! מי שמכיר את התנ"ך אמור לשלוף זאת במייד. להם לא היה מחשב ולא ספריה ולכם איחסנו את הכל בראש ושלפו בקלות. אצלנו הזיכרון הנשלף יותר מצומצם בהרבה.

מהקהל : מה עם השאלה "עובר ממקום למקום"... אברהם או הקדוש ברוך הוא ?

תודה. ובז, נסיים בעזרת השם.

הרי בטוח, זה שאברהם עוזב את מקומו, זה ה- "לך לך". אנחנו יודעים את גדולתו של אברהם לעזוב את ארצו, את מולדתו, את בית אביו. את כל הדורות הקודמים, הוא עוזב. הוא נפרד מכל אבותיו, אבל ראיתם, במדרש כמו שצינת, הקדוש ברוך הוא הוא זה שעובר ממקום למקום. כלומר, האדם העושה דבר השם ששומע דבר השם הוא חושף את "התכונה" כביכול שיש לקדוש ברוך הוא: שהוא חומד , שהוא לעבור ממקום למקום.

אדם כדי למצוא את יעודו הוא צריך לנוע. זה מה שכתוב, אתם יודעים, "על כן יעזב איש את אביו ואת אמו". למה זה כתוב? כדי שיהיו להם תולדות, ייחודיים שלהם, שיוכלו לגדל את זה ברוח שלהם, בצורה שלהם. הצורך למה שקוראים היום, לחתוך את חבל הטבור. מה לעשות, ככה זה עובד. ככה גם התינוק מאמו. עם כל הכאב, עם כל הצער, כן, אבל ככה צריך לנהוג. והקדוש ברוך הוא זה built-in אצלו. זאת אמירה אם תרצו תיאולוגית. זאת אומרת, זה שאברהם מרגלית, זה משום שהקדוש ברוך הוא מחפש שבני אדם שנבראו בצלמו יהיו כאלה.

להיות בצלם אלוהים זה בין השאר להיות כזה שעובר ממקום למקום. מפני שזה טוב לנו. זה חרות בתוך הצלם אלוהים, זה חרות שם. תוכל לקיים את ייעודך אם תזוז. כי הקב"ה כביכול כזה. מי שמכיר קבלה קצת, יודע שבבריאת העולם, הקדוש ברוך הוא עבר ממקום למקום, הצמצום. הסיג את אורו, כדי לתת מקום לעולם. זאת צורת דיבור. אתם מבינים את העוצמה של הרמ"ק ושל האר"י כשהם דיברו ככה? זה עצום! אברהם הוא גדול מענקים, רם משום שהוא מאוד דומה לבורא יתברך. ולמה משה הוא גדול? מפני שהוא מדמה, בצורה, בצורות אחרות דרך אגב, בצורות שונות, לבורא. מדור לדור, אנחנו עשויים לחשוף את עוצמתו, את גדולתו, את אינסופיותו של האל.

זאת הדרך. והמדרש, ככלי כאן, לחשוף בפנינו את הדבר הגדול הזה. ואני חושב שזה שווה את העמקה, רק שהעמקה, אני חוזר, היא קשה מאוד לעשות אותה מבלי כלים כאלה, בלי ראיית הכתוב. אנחנו העם העברי, והקדוש ברוך הוא ברא את העולם באותיות. אז אני מודה לכם על השמיעה שלכם.

אני רק רוצה להגיד לכם משפט אחרון אני לא יכול שלא לגלות בפניכם. . החלטנו ביחד עם שמואל על הלימוד הזה לפני שבוע או עשרה ימים. ואז במוצאי שבת היינו בלוויה של הילדה הקטנה, אביגיל ויווין, זכרונה לברכה. לפני הלוויה, בשיחה עם שמואל, הזכרנו את העובדה שדויד המלך איבד את הבן שלו הראשון מבת שבע. הסיפור מסופר בספר שמואל ב' פרק י"ב, לבסוף, נפטר הבן שלו אז דויד קם, אכל ושתה.. אז שואלים אותו עבדיו למה אתה מתנהג ככה. אז דויד עונה להם: "אני הולך אליו והוא לא ישוב אלי". ואני רציתי להגיד לכם שמייד אחרי הפסוקים האלה מופיע הסיפור שלמדנו היום עם מלחמת בני עמון ועטרת מלכם. כאילו, החיים ממשיכים מתוך לימוד התורה. לימוד תורה יוצר רצף ועשוי בכך להביא נחמה. שתהינה בשורות טובות לכולם. ושנשמע בשורות טובות, ישועות ונחמות.

הקהל : אמן.